

Міністерство охорони здоров'я України
Український центр профілактики і боротьби зі СНІД
ДУ "Інститут епідеміології та інфекційних хвороб
ім. Л.В. Громашевського АМН України"

ВІЛ-інфекція в Україні
Інформаційний бюлетень

№ 30

виходить з 1991 р.

Київ – 2008

Авторський колектив:

Український центр профілактики і боротьби зі СНІД:

*директор Центру – проф. А.М. Щербінська;
зав. відділенням моніторингу – Л.В. Бочкова;*

**ДУ "Інститут епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського
АМН України":**

*керівник лабораторії вірусних гепатитів і ВІЛ-інфекції – проф. А.Л. Гураль;
в.н.с., к.м.н. Ю.В. Круглов;
н.с., к.м.н. В.А. Марциновська;
н.с. І.В. Нгуєн.
с.н.с., к.б.н. О.В. Максименок;
н.с. О.М. Кислих.*

Центральна санітарно-епідеміологічна станція МОЗ України:

лікар-епідеміолог, к.м.н. Л.П. Нестеренко.

Полтавський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІД

*головний лікар, к.м.н. В.О. Коршенко
лікар-лаборант С.І. Дегтяр*

Херсонський обласний центр профілактики і боротьби зі СНІД

*головний лікар Я.С. Зятюк
лікар-епідеміолог Т.А. Резвих*

Аналіз епідемічної ситуації з ВІЛ-інфекції/СНІД в Україні за 6 місяців 2008 року

Україна на сьогодні за темпами розвитку епідемічного процесу ВІЛ-інфекції посідає одне з провідних місць серед країн Східної Європи. Спеціалістами державних та міжнародних організацій розраховується оціночна кількість людей, які живуть з ВІЛ в Україні. На кінець 2005 р. вона складала 377 600 осіб, на кінець 2007 р. - майже 440 тисяч осіб. Розрахунковий рівень поширеності ВІЛ-інфекції серед дорослого населення становив 1,46 % у 2005 р. та 1,63 % в 2007 р.

Поширення ВІЛ-інфекції в Україні обумовлено соціальними чинниками - економічною нестабільністю, бідністю та безробіттям. Важкий економічний стан заважає проведенню ефективних заходів з протидії дедалі зростаючої загрози епідемії ВІЛ-інфекції в країні. За збереженням сьогоденних темпів поширення хвороби очікується, що у 2010 р. майже 600 тисяч людей будуть інфіковані ВІЛ, у 43 тисяч розвинеться СНІД, а 46 тисяч дітей стануть сиротами.

За накопичувальними даними, з 1987 р. (початок реєстрації ВІЛ-інфекції) станом на 01.07.2008 р. в Україні офіційно зареєстровано 131 730 ВІЛ-інфікованих громадян України; 24 719 осіб з них захворіли на СНІД, а 13 860 осіб, у тому числі 245 дітей померли від захворювань, обумовлених СНІД.

Незважаючи на реалізацію комплексу заходів, спрямованих на призупинення епідемії ВІЛ-інфекції, число офіційно зареєстрованих ВІЛ-інфікованих громадян України продовжує зростати. Кількість нових випадків ВІЛ-інфекції за 6 місяців 2008 р. в порівнянні з аналогічним періодом 2007 р. збільшилась з 8 715 до 9 415 осіб (темпер приросту + 8,0 %).

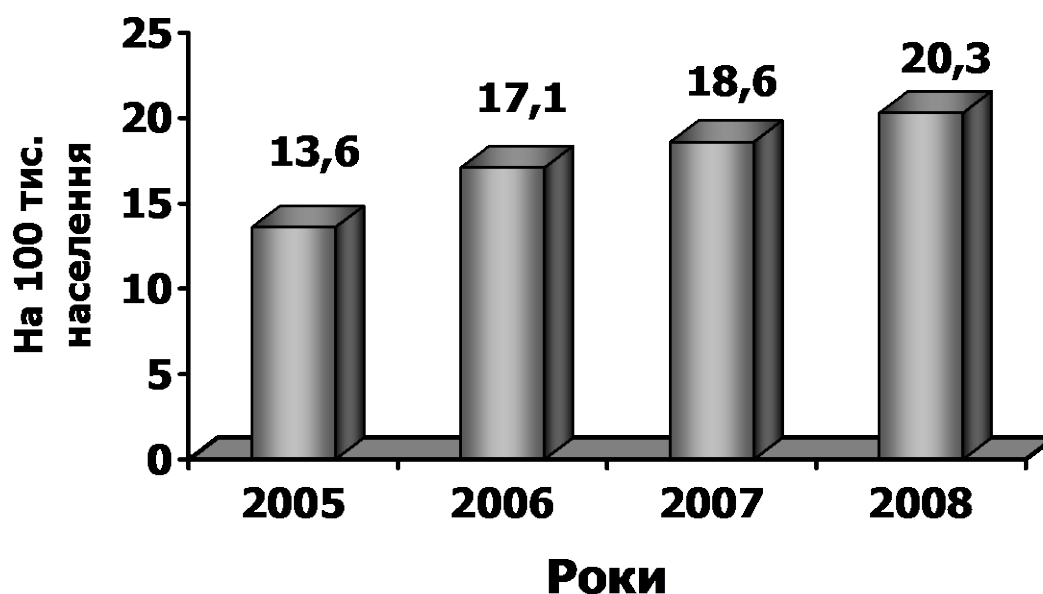
Показник захворюваності (за I півріччя) на ВІЛ-інфекцію з 2005 р. до 2008 р. зріс на 49 % - з 13,6 до 20,3 на 100 тис. населення (рис. 1).

Кількість ВІЛ-інфікованих осіб, які перебувають під диспансерним наглядом в Україні, на 01.07.2008 р. становить 87 017 тис. осіб. Показник поширеності ВІЛ-інфекції дорівнює 187,6 на 100 тис. населення (на 01.07.07 р. – 164,2 на 100 тис. населення). Діагноз СНІД встановлено 9 816 ВІЛ-інфікованим особам. Показник поширеності СНІД дорівнює 21,2 на 100 тис. населення (на 01.07.07 р. – 17,4 на 100 тис. населення).

Співставлення оціночних даних з даними щодо кількості хворих на ВІЛ-інфекцію, які перебували під диспансерним наглядом на кінець звітнього періоду, засвідчує, що лише один з п'яти ВІЛ-інфікованих громадян України знає про свій ВІЛ-позитивний статус.

Найвищі рівні поширеності ВІЛ-інфекції, як і раніше, фіксуються в Дніпропетровській (436,1 на 100 тис. нас.), Миколаївській (432,0), Донецькій (417,3), Одеській (409,9) областях, м. Севастополь (320,7), АР Крим (255,8) та м. Київ (213,5). У цих регіонах зареєстровані також найвищі рівні поширеності СНІД.

Рисунок 1. Динаміка захворюваності на ВІЛ-інфекцію в Україні за 6 місяців по роках (на 100 тис. населення)



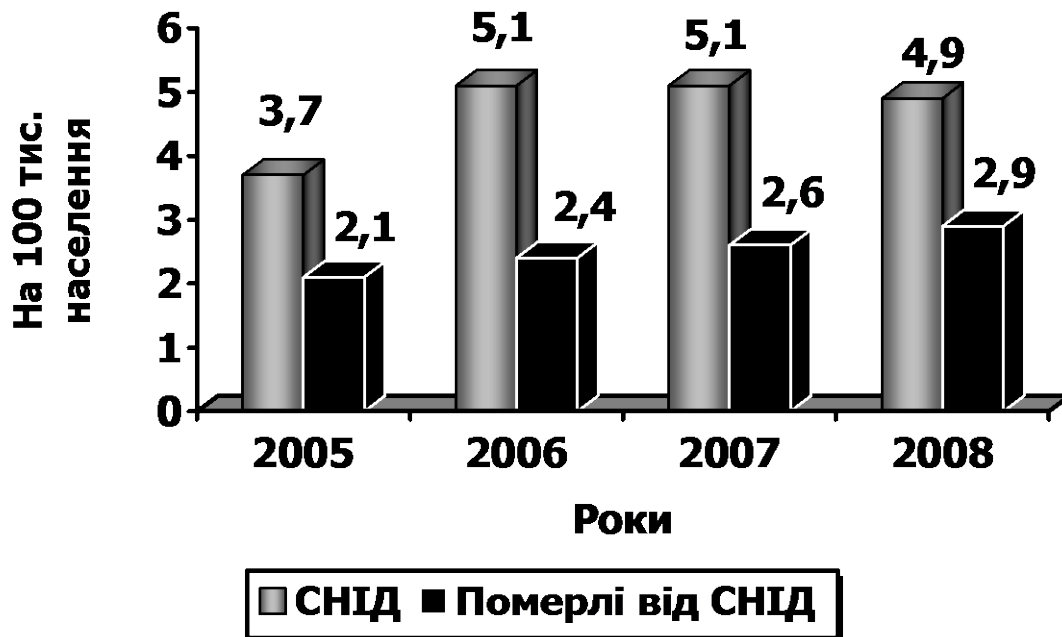
В Україні кількість хворих на СНІД збільшувалась щорічно до 2006 р. Внаслідок впровадження широкомасштабної антиретровірусної терапії в Україні за результатами 2007 р. уперше зареєстровано зниження рівня захворюваності на СНІД з 10,1 на 100 тис. населення у 2006 р. до 9,8 на 100 тис. населення у 2007 р.

Також за I півріччя 2008 р. зареєстровано зниження числа випадків захворювань на СНІД на 77 осіб у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року (2 295 та 2 372 осіб відповідно). Відповідно спостерігається зменшення показника захворюваності на СНІД з 5,1 у першому півріччі 2006 р. до 4,9 на 100 тис. населення.

Смерть безпосередньо від захворювань, обумовлених СНІД, вже стала реальною загрозою для тисяч ВІЛ-інфікованих мешканців країни. Протягом всього епідеміологічного нагляду за ВІЛ-інфекцією в Україні спостерігається збільшення числа осіб, які померли від захворювань, обумовлених СНІД. За 6 міс. 2008 р. у порівнянні з аналогічним періодом 2007 р. число померлих від захворювань, обумовлених СНІД зросло на 163 особи (1 370 та 1 207 відповідно).

Показник смертності від захворювань, обумовлених СНІД, за I півріччя 2005-2008 рр. ~~зріс з 2,2 до 2,9 на 100 тис. населення (рис. 2).~~

Рисунок 2. Динаміка захворюваності на СНІД та смертності від СНІД в Україні за 6 місяців по роках (на 100 тис. населення)



За шість місяців 2008 р. розподіл за шляхами інфікування ВІЛ серед громадян України був таким: парентеральний (переважно при введенні ін'єкційних наркотиків) – 40,5 %, статевий (переважно гетеросексуальний) – 38,2 %, діти, народжені ВІЛ-інфікованими матерями – 18,2 %, невстановлений – 3,1 % (рис. 3).

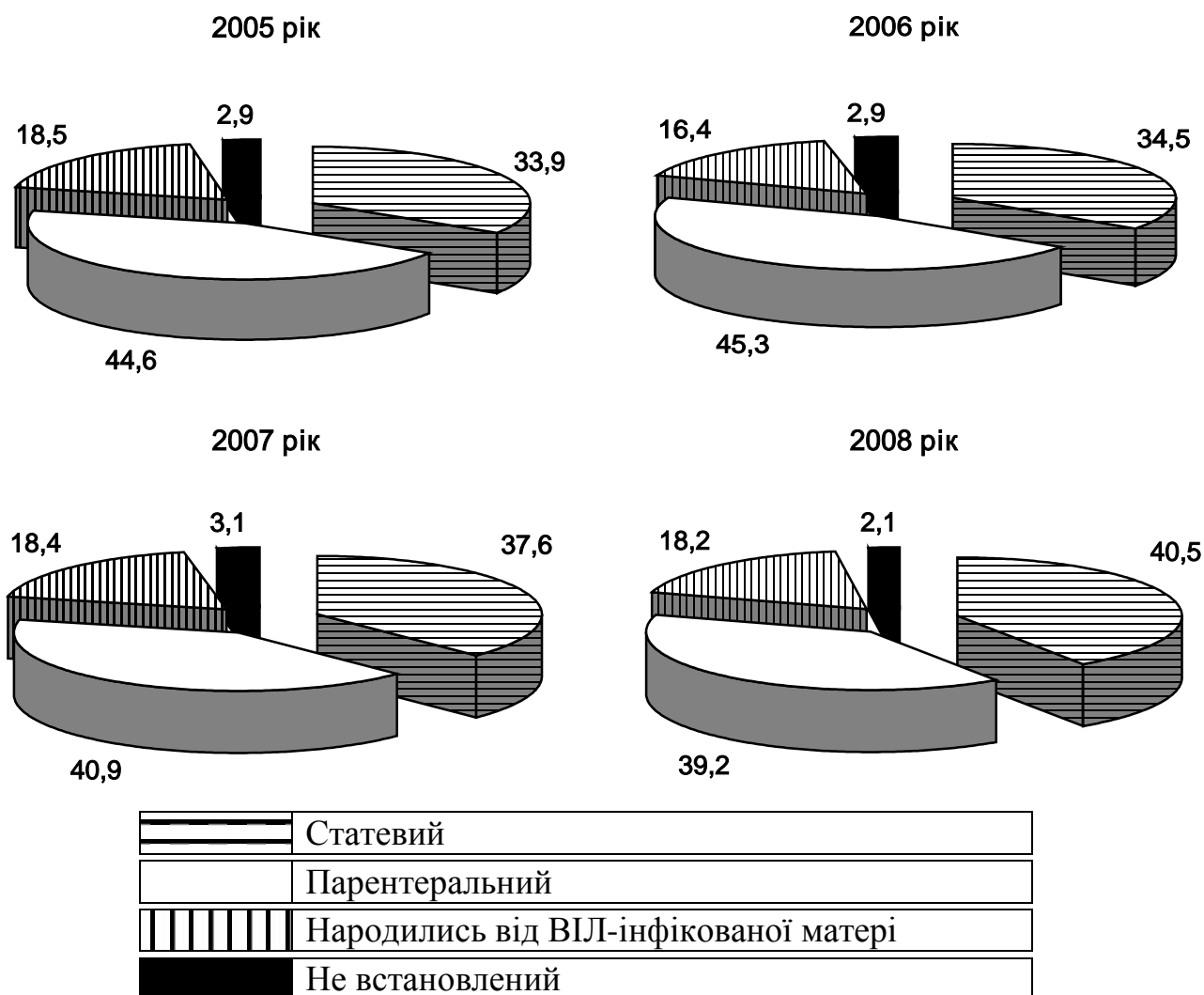
Важливо наголосити, що з 1999 р. відбувається збільшення абсолютної кількості споживачів наркотичних речовин ін'єкційним шляхом (СІН) при щорічному зменшенні частки СІН у загальній кількості нових випадків ВІЛ-інфекції (у 1997 р. – 83,6 %, 2002 р. – 52,4 %, 2007 р. – 40,0 %).

За перше півріччя 2007 та 2008 рр. офіційно зареєстровано майже однакове число ВІЛ-інфікованих СІН - 3 639 і 3 684 осіб.

Збільшення питомої ваги гетеросексуального шляху передачі та кількості ВІЛ-інфікованих жінок дітородного віку сприяло поступовому збільшенню кількості дітей, народжених ВІЛ-інфікованими матерями. За 6 міс. 2008 р. зареєстровано 1 712 дітей, які були народжені ВІЛ-інфікованими жінками, що на 111 дітей більше у порівнянні з 6 міс. 2007 р. (1712 та 1 601 відповідно)

За статистичними даними в Україні з початку епідемії на 01.07.2008 р. офіційно зареєстровано 18 789 дітей, які народжені ВІЛ-інфікованими матерями. На диспансерному обліку перебуває 1 754 дитини з встановленим діагнозом „ВІЛ-інфекція” та 5 769 - з діагнозом ВІЛ-інфекції в стадії підтвердження.

Рисунок 3. Шляхи інфікування ВІЛ громадян України за 6 місяців по роках (%)

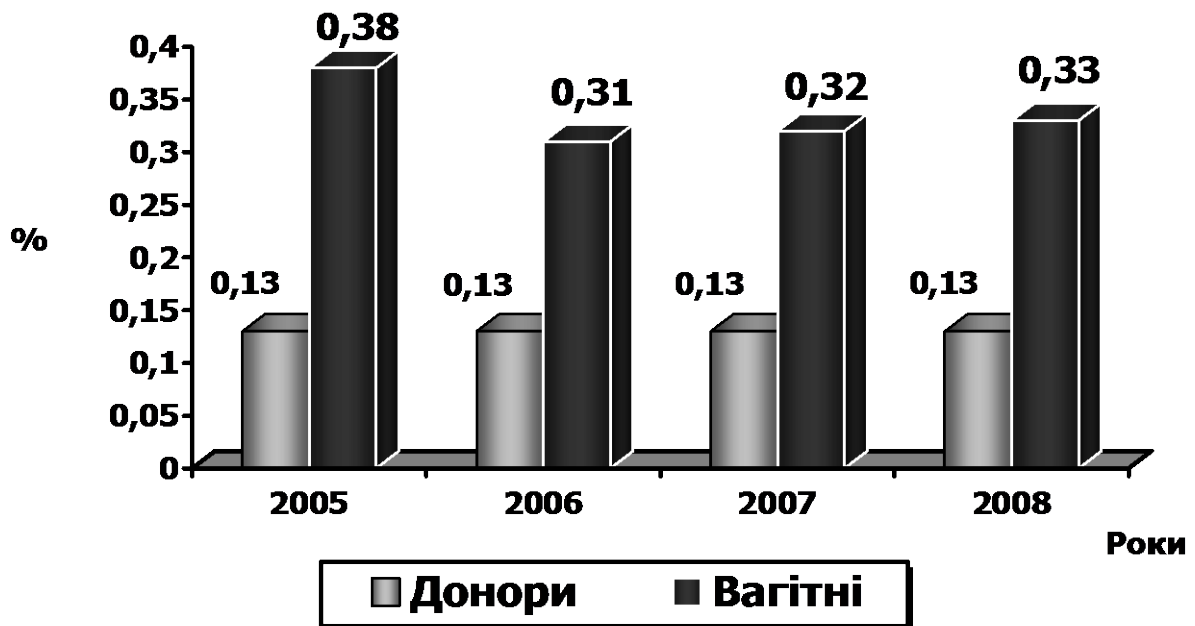


За даними сероепідмоніторингу за шість місяців 2008 р. проведено 1 583 009 скринінгових обстежень на ВІЛ (за 6 міс. 2007 р. - 1 419 086), підтверджено 18 729 (за 6 міс. 2007 р. - 15 579). Показник інфікованості ВІЛ серед громадян України (код обстеження - 100) за 6 міс. 2008 р. становить 1,18 % проти 1,10 % за аналогічний період попереднього року.

За звітний період, що аналізується, за даними сероепідмоніторингу виявлено 1927 ВІЛ-інфікованих вагітних (за 6 міс. 2007 р. - 1 734) та 585 ВІЛ-інфікованих потенційних донорів (за 6 міс. 2007 р. - 578).

Показник інфікованості серед донорів залишається незмінним протягом останніх 4-х років - 0,13 %, що значно вище, ніж у будь якій іншій країні Європи (рис. 4), а серед вагітних коливався від 0,31% до 0,38 % .

Рисунок 4. Динаміка інфікування сесед донорів та вагітних за 6 місяців по роках за результатами сероепідмоніторингу (%)



Визначення поширеності ВІЛ-інфекції серед донорів вважається корисним для оцінки епідемічної ситуації серед загального населення. Але при цьому необхідно враховувати наступне:

- нерівномірний гендерний розподіл - основну частину донорів складають чоловіки;
- з донорства виключаються особи, поведінка яких має високий ризик зараження ВІЛ, у т.ч. зареєстровані СН; особи, які перехворіли на гепатит В і С або є носіями вірусів гепатитів В і С; сифілісу, тощо.

Для оцінки розвитку епідемічного процесу найбільш значимим є код 108.1 – разові донори. Рівень інфікування ВІЛ серед разових донорів за 6 міс. 2008 р. складає 0,17 % , серед кадрових – 0,05 %.

За рекомендаціями ЮНЕЙДС і ВООЗ, вважається, що пацієнтки жіночих консультацій достатньо точно відображають рівень зараження ВІЛ і тенденції розвитку епідемії серед загального населення. Крім того, дана група жінок представляє вибірку, яка є репрезентативною для аналізу епідемічної ситуації серед сексуально активної частини населення.

Вагітні, обстежені на антитіла до ВІЛ, поділені на два коди обліку:

1. код 109.1 - „Вагітні, які обстежені первинно” - включає первинні обстеження на антитіла до ВІЛ вагітних, які перебувають під диспансерним наглядом у жіночій консультації, у тому числі тих, які побажають в майбутньому перервати вагітність.

2. код 109.2 - „Вагітні, які обстежені повторно” - включає повторно обстежених на антитіла до ВІЛ вагітних, які вирішили зберегти вагітність та при первинному обстеженні мали негативний результат.

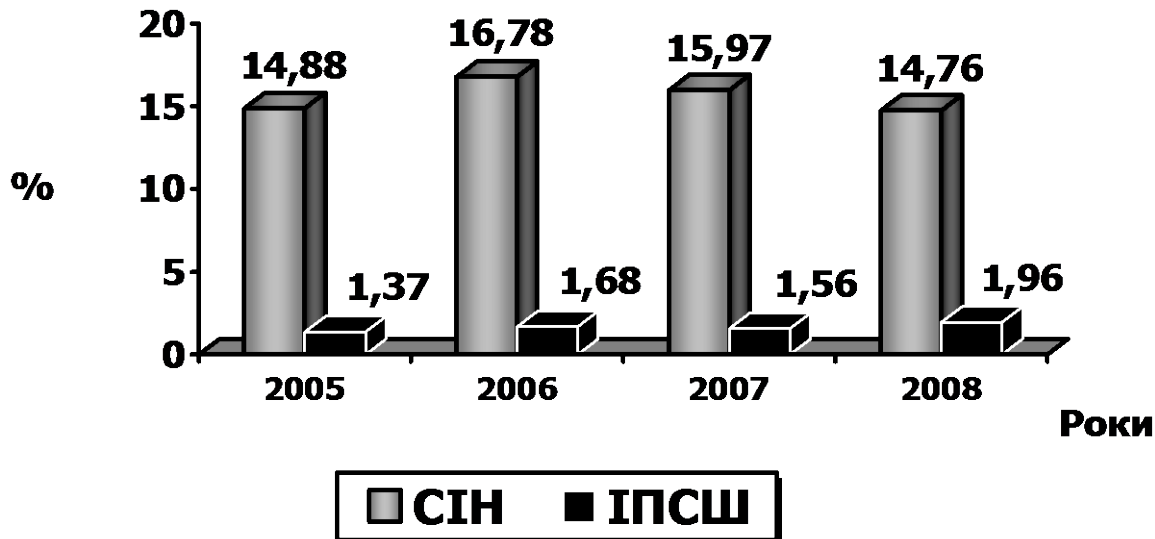
Такий підхід до кодування обстежень вагітних на антитіла до ВІЛ дає можливість за кодом 109.1 характеризувати поширеність ВІЛ-інфекції серед загального населення на даній території. За 6 міс. 2008 р. рівень інфікування ВІЛ вагітних за кодом 109.1 складав 0,52 % .

Результати тестувань за кодом 109.2 дозволяють визначити випадки недавнього інфікування ВІЛ вагітних, тобто коли при первинному обстеженні на ВІЛ вагітна мала негативний результат, знаходячись у періоді «сероконверсійного вікна», або дійсно інфікувалася ВІЛ у період між первинним та повторним обстеженнями. За 6 міс. 2008 р. рівень інфікування ВІЛ вагітних за кодом 109.2 складав 0,09 % .

Тенденція зростання значення гетеросексуального шляху передачі ВІЛ-інфекції та зниження питомої ваги випадків інфікування ВІЛ внаслідок введення наркотичних речовин ін'єкційним шляхом підтверджується даними сероепідеміологічного моніторингу серед пацієнтів з інфекціями, що передаються статевим шляхом (ІПСШ) та СІН (код 104 та 102).

Рівень інфікованості ВІЛ за I півріччя 2005-2008 рр. серед пацієнтів з ІПСШ зріс з 1,37 до 1,96 %, а серед СІН складав у 2005 р. – 14,88 %, а за період 2006-2008 рр. зменшувався з 16,78 до 14,76 % (рис. 5).

Рисунок 5. Рівень інфікованості ВІЛ СІН та пацієнтів з ІПСШ за 6 місяців по роках за результатами сероепідмоніторингу (%)



З метою визначення реальних масштабів епідемії ВІЛ-інфекції, з 1996 р. в Україні впроваджено рекомендований ВООЗ дозорний епіднагляд (ДЕН). Ця методологія, використовуючи рівень інфікованості ВІЛ в групах ризику, дає можливість оцінити тенденції розвитку епідемії. ДЕН об'єднує методи контролю за ВІЛ-інфекцією та ІПСШ, а також моніторинг поведінки осіб з груп ризику і населення в цілому. Показники, отримані за допомогою ДЕН, використані для визначення тенденцій розвитку епідемії в окремому регіоні чи країні, а також оцінки ефективності профілактичних заходів.

За результатами ДЕН, проведеного у 2007 р. серед груп ризику, встановлено, що найбільшу частку осіб, інфікованих ВІЛ виявлених серед СІН (від 17,3 до 55,2 %), робітники комерційного сексу (РКС) (від 7,0 до 32,7 %), пацієнти з ІПСШ (від 1,0 до 4,3 %).

Найвищі рівні інфікування ВІЛ серед споживачів ін'єкційних наркотиків відмічено в мм. Одеса, Сімферополь та Миколаїв – 55,2 %, 42,8 %, 42,5 %, відповідно; серед працівників комерційного сексу - в мм. Донецьк, Полтава та Миколаїв – 32,7 %, 28,0 %, 26,0 %, відповідно. Останні показники, як і в попередні роки, значною мірою обумовлені співвідношенням жінок, які вживають та не вживають наркотичні речовини ін'єкційним шляхом.

Серед пацієнтів із симптомами ІПСШ найвищий показник інфікування ВІЛ (4,3 %) зареєстрований в м. Черкаси.

Отже, розвиток епідемії ВІЛ-інфекції випереджає темпи розгортання діяльності щодо її запобігання. З огляду на вирішення проблеми ВІЛ/СНІДу, як політико-соціальної проблеми – Україні на сьогодні не вдалося домогтися суттєвого успіху у стабілізації епідемії. Кількість нових випадків ВІЛ-інфекції продовжує зростати.

Міжнародний досвід свідчить про доцільність, корисність і виправданість превентивних заходів та дій щодо попередження поширення ВІЛ, які мають на меті зміну поведінки і способу життя людей і яких в країні очевидно недостатньо.

Додаток 1. Приклад комплексної оцінки епідемічної ситуації.

Додаток 2. Таблиці, що відображають статистичні дані.

Приклад комплексної оцінки епідемічної ситуації

Останнім часом у фахівців центрів СНІДу виникають численні запитання щодо методики розрахунків комплексної (рейтингової) оцінки територій в контексті епідемічної ситуації ВІЛ-інфекції/СНІД. Наводимо детальне пояснення щодо порядку розрахунків та їх інтерпретації на прикладі Одеської області (за 2007 р.).

Комплексна оцінка враховувала рівні та темпи приросту наступних показників:

- захворюваність на ВІЛ-інфекцію (нові випадки інфікування ВІЛ);
- захворюваність на СНІД (нові випадки СНІД);
- інфікованість ВІЛ серед донорів (загальне населення);
- інфікованість ВІЛ серед вагітних (загальне населення);
- інфікованість ВІЛ серед СІН.

Розрахунок підсумкового рангу проводився за методикою, наведеною у методичних рекомендаціях "Аналіз епідемічної ситуації щодо ВІЛ-інфекції/СНІД за статистичними показниками", затверджених МОЗ України від 03.04.2006 р., що були розроблені Центром медичної статистики МОЗ України, Українським центром профілактики і боротьби зі СНІД та кафедрою статистики Національної медичної академією післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика.

1. Захворюваність на ВІЛ-інфекцію у Одеській області (офіційно зареєстровані дані про осіб, яким вперше у житті встановлено діагноз ВІЛ-інфекції)

на 100 тисяч населення

П ₁ 2004	П ₁ 2005	П ₁ 2006	П ₁ середнє	П ₁ 2007	Т ₁ 2007
60,0	56,1	61,3	59,1	71,2	+ 20,5

У 2007 р. Одеська область за показником захворюваності на ВІЛ-інфекцію (П₁) посідає 24 рангове місце серед регіонів України, а за темпом приросту даного показника (Т₁) - 8 рангове місце.

Отже, в Одеської області, незважаючи на незначний темп приросту захворюваності на ВІЛ-інфекцію, спостерігається достатньо високий рівень цього показника, який удвічі перевищує аналогічний середньоукраїнський показник, а у порівнянні з іншими регіонами України – поступає лише Донецькій, Дніпропетровській та Миколаївській областям (25, 26, 27 рангові місця відповідно).

2. Захворюваність на СНІД у Одеській області (офіційно зареєстровані дані про осіб, яким вперше у житті встановлено діагноз СНІД)

на 100 тисяч населення

П ₂ 2004	П ₂ 2005	П ₂ 2006	П ₂ середнє	П ₂ 2007	Т ₂ 2007
16,0	18,4	10,5	15,0	7,8	- 48

Слід зазначити, що до впровадження широкомасштабної антиретровірусної терапії в Україні в Одеській області спостерігалось постійне збільшення числа хворих на СНІД. У 2005 р. був відмічений найвищий рівень захворюваності на СНІД – 18,4 на 100 тис. населення, а з 2006 р. зареєстровано зниження рівня та темпу приросту даного показника, що є загальною тенденцією в цілому по Україні на даний час.

Аналіз шляхів інфікування ВІЛ-інфекції протягом всього періоду епідеміологічного нагляду за ВІЛ-інфекцією у Одеській області показав, що в епідемію постійно залучаються особи, які відносяться до груп ризику. Незважаючи на зниження питомої ваги споживачів ін'єкційних наркотиків (СІН) серед офіційно зареєстрованих ВІЛ-інфікованих осіб в останні роки (2004 р. – 44 %, 2005 р. – 37 %, 2006 р. – 37 %, 2007 р. – 28 %), абсолютна кількість їх практично не змінюється. Так, у 2000 році було зареєстровано 492 ВІЛ-інфікованих СІН, а у 2007 році – 478 [бюлетень № 29, табл. 7].

За даними дослідження, проведеного Українським центром профілактики і боротьби зі СНІД щодо вивчення причин смерті ВІЛ-інфікованих осіб в Україні, встановлено, що 60 % СІН пізно становляться на диспансерний облік – через 3-7 років після первинного лабораторного позитивного результату на ВІЛ, а також серед СІН значно вище питома вага тих, хто не отримує лікування за причиною "відмова від лікування" та "нерегулярне диспансерне спостереження" [Исследование причин смерти больных ВИЧ-инфекцией в Украине / А.М. Щербинская, Ю.В. Круглов, Ю.В. Кобыща и др. – К., 2008. – 19 с.].

У 2007 р. Одеська область за показником захворюваності на СНІД (P_2) займає 19 рангове місце серед регіонів України і серед хворих на СНІД споживачі ін'єкційних наркотичних речовин складають **61,5 %** [Форма звітності № 2 - ВІЛ/СНІД „Звіт про осіб із станами та хворобами, що зумовлені вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ) за 2007 рік” (річна)].

Оскільки Одеська область була регіоном, де починалась епідемія ВІЛ-інфекції серед СІН та залишається територією з високим рівнем поширеності ВІЛ-інфекції, незважаючи на 3 рангове місце за темпом приросту показника захворюваності на СНІД (T_2), можна очікувати, що у найближчий час в області захворюваність на СНІД буде вище ніж у середньому по Україні, тому, оскільки в попередні роки в регіоні накопичилась значна кількість ВІЛ-інфікованих осіб.

3. Інфікованість ВІЛ серед донорів у Одеській області (дані сероепідеміологічного моніторингу за ВІЛ-інфекцією за кодом 108)

P_3 2004	P_3 2005	P_3 2006	P_3 середнє	P_3 2007	T_3 2007
0,25	0,24	0,23	0,24	0,31	+ 29

У 2007 р. Одеська область за показником інфікованості ВІЛ (P_3) серед донорів посідає найгірше 27 рангове місце серед регіонів України, а за темпом приросту даного показника (T_3) - 21 рангове місце.

Якщо в Україні останніми роками спостерігається стабілізація показника інфікованості ВІЛ серед донорів - 0,13 % у 2005-2007 рр., то в Одеській області реєструється значне його підвищення з 0,23 % до 0,31 % за даний період часу [бюлетені № 25, 27, 29].

З епідеміологічної точки зору найбільше значення має показник інфікованості ВІЛ серед разових донорів (донори резерву). **Рівень цього показника складається в основному з результатів тестування представників груп ризику.** Якщо даний середньонаціональний показник незначно перевищує загальну інфікованість ВІЛ серед донорів (0,17 % і 0,13 % відповідно), то в Одеській області спостерігається найвищий в Україні рівень інфікованості ВІЛ серед разових донорів - **0,54 %**, який перевищує загальний аналогічний показник майже у двічі [бюлетень № 29, табл. 17].

4. Інфікованість ВІЛ серед вагітних у Одеській області (дані сероепідеміологічного моніторингу за ВІЛ-інфекцією за кодом 109)

П ₄ 2004	П ₄ 2005	П ₄ 2006	П ₄ середнє	П ₄ 2007	Т ₄ 2007
0,60	0,62	0,56	0,59	0,57	- 3

За показником інфікованості ВІЛ серед вагітних (П₄) у 2007 р. Одеська область посідає 22 рангове місце серед регіонів України, а за темпом приросту даного показника (Т₄) - 8 рангове місце.

За даними сероепідеміологічного моніторингу кількість та результати обстежень вагітних на антитіла до ВІЛ поділені на дві групи:

1. „Вагітні, які обстежені первинно” (код 109.1) - включає первинні обстеження на антитіла до ВІЛ вагітних, які знаходяться під диспансерним наглядом у жіночій консультації, у тому числі жінок, які бажають в майбутньому перервати вагітність.

Аналіз інфікованості ВІЛ за кодом 109.1 дає можливість характеризувати поширеність ВІЛ-інфекції серед загального населення на даній території.

Рівень даного показника в Одеській області у 2007 р. складає 1,03 %, що поступає тільки Київській (1,14 %) та Миколаївській (1,25 %) областям [бюлетень № 29, табл. 21].

2. „Вагітні, які обстежені повторно” (код 109.2) - включає повторно обстежених на антитіла до ВІЛ вагітних, які вирішили зберегти вагітність.

Результати тестувань за кодом 109.2 дозволяють визначити випадки недавнього інфікування вагітних ВІЛ. Показник інфікованості ВІЛ за цим кодом характеризує швидкість поширення ВІЛ-інфекції серед населення.

За статистичними даними цей показник має позитивну тенденцію до зниження - з 0,08 % у 2005 р. до 0,06 % у 2007 р. і є у двічі меншим ніж в Україні у цілому (0,12 % у 2007 р.) [Форми звітності № 2 - ВІЛ/СНІД „Звіт про осіб із станами та хворобами, що зумовлені вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ)” (річна) 2005 - 2007 рр.].

Такі дані свідчать, що в Одеській області на диспансерний облік стають переважно особи, які інфікувалися ВІЛ значно раніше.

5. Інфікованість ВІЛ серед СІН у Одеській області (дані сероепідеміологічного моніторингу за ВІЛ-інфекцією за кодом 102)

П ₅ 2004	П ₅ 2005	П ₅ 2006	П ₅ середнє	П ₅ 2007	Т ₅ 2007
21,32	19,49	15,02	18,61	20,57	+ 11

У 2007 р. Одеська область за рівнем (П₅) та темпом приросту (Т₅) показника інфікованості ВІЛ серед СІН посідає 21 рангове місце.

Як було вказано вище, у регіоні, як і в цілому в Україні, спостерігається зниження питомої ваги осіб, які заразилися ВІЛ ін'єкційним шляхом, серед загального числа офіційно зареєстрованих ВІЛ-інфікованих громадян. **Проте питома вага є структурним (екстенсивним) показником і не відображає поширеність ВІЛ-інфекції серед зазначеного контингенту. Необхідно використовувати також інтенсивні показники (на 10 тис., 100 тис. населення і т.д.), причому не лише за даними офіційної реєстрації, але й за даними сероепідеміологічного моніторингу.**

При аналізі показників інфікованості ВІЛ серед груп підвищеного ризику по територіям або в часі необхідно враховувати різні підходи до включення цих чи інших осіб для тестування за визначеним кодом, тобто формування вибірки; вивчати структуру та інтенсивність тестування на ВІЛ.

За даними сероепідеміологічного моніторингу 2007 р. в Одеській області питома вага тестувань за кодами 102, 104, 105 складала **лише 19 %** від загальної кількості тестувань за місцеві бюджети [бюлетень № 29, табл. 11].

Окрім того, у регіоні в останні роки щорічно спостерігається зниження кількості тестувань за кодом 102 – з 1646 у 2004 р. до 1050 у 2007 р. Показник інфікованості ВІЛ серед СІН за даний період практично не змінився – 21,32 % у 2004 р. та 20,57 % у 2007 р.

«Розрахункові» дані показали, що за умови, коли кількість досліджень на наявність антитіл до ВІЛ, проведених у 2007 р., відповідала б обсягу обстежень, проведених у 2004 році, то кількість виявлених випадків інфікування ВІЛ у 2007 р. збільшилась би на 56 %.

Несприятливу епідемічну ситуацію з ВІЛ-інфекції серед СІН в Одеській області підтверджують дані дозорного епідеміологічного надзору (ДЕН), який дозволяє визначити реальну картину поширення ВІЛ-інфекції в уразливих групах.

За даними ДЕН 2007 р., найвищий рівень інфікування ВІЛ серед СІН спостерігався у м. Одеса – $55,2 \pm 3,1$ %. Крім того, був виявлений високий рівень поширеності ВІЛ-інфекції серед СІН у віковій групі 15-19 років - $53,1 \pm 4,7$ %, що свідчить про значну кількість нових випадків зараження ВІЛ.

Епідемічну ситуацію щодо ВІЛ-інфекції в Одеській області за даними розрахунку рангів можна розцінювати як несприятливу - 23 місце серед 27 регіонів України. Враховуючи інші статистичні дані та результати спеціальних досліджень можна стверджувати, що у регіоні ВІЛ-інфекція продовжує поширюватися як серед населення, так й серед споживачів ін'єкційних наркотиків.

За допомогою методичних рекомендацій та використання систематизованого підходу можна провести комплексну оцінку епідемічної ситуації, зробити правильну інтерпретацію результатів, надати можливість більш точно здійснювати моніторинг результативності профілактичних заходів та виявити резерви підвищення ефективності та якості роботи.

**Таблиця 1. Динаміка реєстрації нових випадків ВІЛ-інфекції, СНІД та смерті від СНІД
за період 1987 - 2008 (6 місяців) рр. в Україні**

ВІЛ-інфіковані особи	Роки												1987 – 2008 (6 міс.)
	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 (6 міс.)	
Кількість осіб з уперше в житті встановленим діагнозом ВІЛ-інфекції, всього	8 934	8 590	5 830	6 216	7 009	8 761	10 013	12 494	13 786	16 094	17 687	9 420	132 090
у тому числі:													
- громадяни України	8 913	8 575	5 827	6 212	7 000	8 756	10 009	12 491	13 770	16 078	17 669	9 415	131 730
- іноземні громадяни	21	15	3	4	9	5	4	3	16	16	18	5	360
Кількість осіб з уперше в житті встановленим діагнозом СНІД, всього	193	399	586	648	868	1 356	1 916	2 745	4 220	4 729	4 575	2 297	24 755
у тому числі:													
- громадяни України	189	398	586	647	867	1 353	1 915	2 743	4 217	4 723	4 573	2 295	24 719
- іноземні громадяни	4	1	0	1	1	3	1	2	3	6	2	2	36
Кількість померлих від СНІД, всього	85	150	253	415	474	837	1 285	1 775	2 188	2 425	2 508	1 370	13 880
у тому числі:													
- громадяни України	82	148	253	414	473	834	1 285	1 775	2 188	2 420	2 507	1 370	13 860
- іноземні громадяни	3	2	0	1	1	3	0	0	0	5	1	0	20

Таблиця 2. Офіційна реєстрація ВІЛ-інфікованих, хворих на СНІД та померлих від хвороб, обумовлених СНІД громадяни України

Регіони	Січень - Червень 2008 р.					
	особи з уперше в житті встановленим діагнозом				померлі від СНІД	
	ВІЛ-інфекції		СНІД		абс. число	на 100 тис. нас.
	абс. число	на 100 тис. нас.	абс. число	на 100 тис. нас.		
Україна	9 415	20,3	2 295	4,9	1 370	2,9
АР Крим	530	26,9	116	5,9	65	3,3
Вінницька	135	8,0	57	3,4	29	1,7
Волинська	123	11,9	39	3,8	29	2,8
Дніпропетровська	1 587	46,4	434	12,7	298	8,7
Донецька	1 897	41,5	553	12,1	401	8,8
Житомирська	154	11,7	45	3,4	25	1,9
Закарпатська	15	1,2	1	0,1	1	0,1
Запорізька	244	13,2	68	3,7	49	2,7
Івано-Франківська	89	6,4	10	0,7	4	0,3
Київська	377	21,6	76	4,4	31	1,8
Кіровоградська	102	9,7	17	1,6	12	1,1
Луганська	374	15,7	104	4,4	69	2,9
Львівська	176	6,9	72	2,8	9	0,4
Миколаївська	609	50,3	50	4,1	29	2,4
Одеська	747	31,3	96	4,0	54	2,3
Полтавська	194	12,7	51	3,3	41	2,7
Рівненська	118	10,2	18	1,6	1	0,1
Сумська	93	7,7	16	1,3	3	0,2
Тернопільська	61	5,5	20	1,8	2	0,2
Харківська	243	8,7	48	1,7	29	1,0
Херсонська	275	24,6	50	4,5	23	2,1
Хмельницька	97	7,1	30	2,2	26	1,9
Черкаська	164	12,4	91	6,9	46	3,5
Чернівецька	37	4,1	19	2,1	5	0,6
Чернігівська	199	17,4	35	3,1	12	1,0
м. Київ	671	25,1	152	5,7	50	1,9
м. Севастополь	104	27,6	27	7,2	27	7,2

Таблиця 3. Поширеність ВІЛ-інфекції та СНІД серед громадян України на 01.07.2008 р.
(за даними диспансерного обліку, в показниках на 100 тис. населення)

Регіони	ВІЛ-інфіковані	Поширеність ВІЛ-інфекції	Хворі на СНІД	Поширеність СНІД
Україна	87 017	187,6	9 816	21,2
АР Крим	5 043	255,8	588	29,8
Вінницька	1 225	73,2	226	13,5
Волинська	964	93,0	91	8,8
Дніпропетровська	14 824	436,1	1 564	46,0
Донецька	18 946	417,3	2 672	58,9
Житомирська	1 166	89,2	155	11,9
Закарпатська	142	11,4	17	1,4
Запорізька	2 243	122,3	133	7,3
Івано-Франківська	343	24,8	29	2,1
Київська	2 340	134,6	371	21,3
Кіровоградська	994	95,5	62	6,0
Луганська	2 893	122,8	126	5,3
Львівська	1 226	47,9	289	11,3
Миколаївська	4 937	409,9	459	38,1
Одеська	10 331	432,0	1 130	47,2
Полтавська	1 648	108,0	151	9,9
Рівненська	622	54,0	67	5,8
Сумська	669	55,9	91	7,6
Тернопільська	389	35,4	39	3,5
Харківська	1 650	59,0	53	1,9
Херсонська	1 933	174,4	156	14,1
Хмельницька	1 511	111,8	106	7,8
Черкаська	2 025	153,8	247	18,8
Чернівецька	381	42,1	80	8,8
Чернігівська	1 518	133,5	118	10,4
м. Київ	5 837	213,5	612	22,4
м. Севастополь	1 217	320,7	184	48,5

Таблиця 4. Шляхи інфікування ВІЛ громадян України за період 1987 - 2008 (6 місяців) рр.

Шляхи інфікування ВІЛ	Роки											
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 (6 міс.)	1987-2008 (6 міс.)
ВІЛ-інфіковані, всього осіб	8 575	5 827	6 212	7 000	8 756	10 009	12 491	13 770	16 078	17 669	9 415	131 730
у тому числі інфіковані: статевим шляхом	1 386	1 324	1 431	1 888	2 501	3 046	4 050	4 606	5 681	6 784	3 819	38 689
<i>з них:</i>												
<i>гомосексуальним</i>	1	1	4	3	2	3	9	20	35	48	26	184
<i>гетеросексуальним</i>	1 385	1 323	1 427	1 885	2 499	3 043	4 041	4 586	5 646	6 736	3 793	38 505
парентеральним шляхом	6 517	3 774	3 881	3 967	4 589	4 819	5 779	6 282	7 134	7 088	3 686	70 306
<i>з них унаслідок:</i>												
<i>уведення наркотичних речовин ін'єкційним шляхом</i>	6 516	3 771	3 881	3 964	4 587	4 815	5 778	6 270	7 127	7 084	3 684	70 256
<i>переливання препаратів або компонентів крові</i>	1	0	0	3	2	3	1	4	2	1	0	21
<i>трансплантації донорських органів, клітин тканин, біологічних рідин</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>інших медичних маніпуляцій</i>	0	3	0	0	0	0	0	3	0	0	0	12
<i>професійного інфікування</i>	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	3
<i>інших не медичних втручань</i>								4	5	3	2	14
Діти, народжені ВІЛ-інфікованими матерями	378	527	727	914	1 371	1 830	2 273	2 498	2 822	3 430	1 712	18 789
Шлях інфікування не визначено	294	202	173	231	295	314	389	384	441	367	198	3 946

**Таблиця 5. Офіційно зареєстровані ВІЛ-інфіковані споживачі ін'єкційних наркотиків (СІН)
та їх відсоток від загальної кількості ВІЛ-інфікованих громадян України**

Регіони	1997 р.		2000 р.		2005 р.		2006 р.		2007 р.		2008 (6 міс.) р.	
	СІН	%	СІН	%	СІН	%	СІН	%	СІН	%	СІН	%
Україна	7 448	83,6	3 881	62,5	6 270	45,5	7 127	44,3	7 084	40,1	3 684	39,1
АР Крим	376	71,9	211	51,5	372	41,6	290	36,1	340	35,5	198	37,4
Вінницька	37	72,5	80	79,2	124	50,2	168	51,9	146	43,5	43	31,9
Волинська	90	94,7	83	86,5	61	39,1	77	45,0	62	29,7	47	38,2
Дніпропетровська	2 042	93,1	612	66,3	998	48,8	1 188	48,2	1 206	45,2	728	45,9
Донецька	1 710	81,8	867	57,9	1 237	41,3	1 506	41,7	1 449	38,4	674	35,5
Житомирська	50	89,3	38	84,4	106	47,1	109	44,1	109	41,0	65	42,2
Закарпатська	21	75,0	8	42,1	0	0,0	3	13,6	2	4,7	2	13,3
Запорізька	264	89,2	95	66,0	189	47,1	210	48,4	188	41,4	89	36,5
Івано-Франківська	18	90,0	11	64,7	37	50,0	25	35,2	37	38,1	27	30,3
Київська	71	89,9	47	77,0	124	37,2	212	42,7	232	36,7	132	35,0
Кіровоградська	16	76,2	28	62,2	48	27,7	84	36,8	64	23,8	23	22,5
Луганська	147	86,0	100	65,4	281	53,5	205	43,3	204	37,4	186	49,7
Львівська	51	82,3	72	80,9	127	60,8	144	59,5	124	48,6	93	52,8
Миколаївська	268	85,6	316	69,8	359	44,8	438	41,8	471	40,4	231	37,9
Одеська	769	67,3	492	50,4	503	37,3	546	37,1	478	28,1	217	29,0
Полтавська	213	93,0	88	72,7	151	50,2	137	46,8	181	46,9	81	41,8
Рівненська	13	68,4	20	90,9	48	58,5	67	63,8	60	38,0	51	43,2
Сумська	19	82,6	28	80,0	37	40,2	68	46,9	82	45,8	26	28,0
Тернопільська	30	85,7	53	88,3	38	58,5	89	77,4	61	49,6	32	52,5
Харківська	205	74,0	84	54,9	214	53,8	245	55,9	210	46,4	89	36,6
Херсонська	64	71,9	45	39,5	177	54,1	231	46,7	273	49,6	111	40,4
Хмельницька	40	81,6	64	58,7	128	53,1	149	50,5	109	45,8	36	37,1
Черкаська	188	82,5	96	63,2	148	49,3	114	34,4	169	45,1	66	40,2
Чернівецька	80	94,1	17	65,4	13	21,0	13	28,9	18	26,9	6	16,2
Чернігівська	102	94,4	75	88,2	119	50,4	107	36,1	118	33,8	57	28,6
м. Київ	458	90,7	172	79,3	537	52,5	574	50,1	591	50,0	338	50,4
м. Севастополь	106	85,5	79	90,8	94	52,8	128	47,6	100	43,7	36	34,6

Таблиця 6. Сероепідмоніторинг ВІЛ-інфікованих осіб в Україні в 2006 - 2008 (6 місяців) рр.

Коди	Контингенти, що обстежені на ВІЛ	2006 р.			2007 р.			2008 (6 міс.) р.		
		обстежені	позитивні	%	обстежені	позитивні	%	обстежені	позитивні	%
100	Громадяни України - всього, в т.ч. за окремим кодам	2 540 579	29 591	1,16	2 866 728	32 831	1,15	1 580 771	18 717	1,18
101	Особи, які мали гетеросексуальні контакти з ВІЛ-інфікованими	5 949	1 094	18,39	7 061	1 321	18,71	4 206	845	20,09
102	Споживачі наркотичних речовин ін'єкційним шляхом	33 094	5 457	16,49	33 341	5 111	15,33	16 898	2 494	14,76
104	Особи, в яких виявлені хвороби, що передаються статевим шляхом	46 961	718	1,53	52 809	791	1,50	25 906	508	1,96
105	Особи, які мають численні незахищені сексуальні контакти	15 573	349	2,24	19 489	412	2,11	14 008	347	2,48
106	Призовники	13 812	12	0,09	14 858	11	0,07	8 705	9	0,10
108	Донори	839 337	1 067	0,13	883 215	1 138	0,13	448 936	585	0,13
109	Вагітні	981 766	3 207	0,33	1 063 799	3 633	0,34	584 373	1 927	0,33
112	Особи, які перебувають в місцях позбавлення волі	21 385	2 979	13,93	21 068	2 700	12,82	10 365	1 620	15,63
113	Особи, обстежені за клінічними показаннями	157 757	5 730	3,63	199 621	6 877	3,45	114 892	4 112	3,58
114	Особи, обстежені анонімно	46 281	1 678	3,63	52 884	2 391	4,52	25 355	1 172	4,62
200	Іноземні громадяни	6 639	22	0,33	6 811	25	0,37	2 238	12	0,54